Arja Kastinen 22.1.2015

Porvoon museon ja J.L. Runebergin kodin kanteleet

BM2948

©Arja Kastinen & Porvoon museo

Pituus: *670 mm*

Leveys: *160 mm*

Korkeus: *80 mm*

Historia

Kanteleen lahjoitti Porvoon museolle Louis Sparre vuonna 1908 (Diarointipvm: 15.9.1908). Museon esinekortissa kysymysmerkeillä varustettu maininta, jonka mukaan kanteleen rakentaja olisi G. Alopaeus Kaarlelassa, on mitä luultavimmin virheellinen ja liittyy museon kanteleeseen nro 293. Kanteleen malli, ulkoasu ja rakennustapa viittaavat vahvasti Karjalan suuntaan, joten on ennemminkin luultavaa, että Sparre on hankkinut soittimen jollain Itä-Suomeen ja Karjalaan suuntautuneilla matkoillaan. Varmaa tietoa kanteleen alkuperästä ei siis ole.

Rakennuspaikkakunta *ei tiedossa*

Rakennustiedot

Päältä koverrettu 10-kielinen, puutappinen kantele. Museon esinekortin mukaan tummaksi petsattua haapaa. Petsauksen sijasta puun pinta muistuttaa kuitenkin mielestäni enemmän savupirtissä mustunutta ja käytössä patinoitunutta puuta. Rakennusvuosi mahdollisesti 1834 (hieman epäselvä kaiverrus kanteleen lyhyessä sivussa). Kopan korkeus lyhyellä sivulla ponnen edestä n. 63 mm ja viritystappien edestä n. 69 mm (Kanteleen korkein kohta, 80 mm, on mitattu ponnen päältä). Lyhyen sivun ja viritystappisivun välinen kulma noin 150°. Viritystappipenkki levenee alta viistosti koppaa kohden; penkin korkeus ulkoreunasta lyhyellä sivulla n. 38 mm ja pitkällä sivulla n. 31 mm. Kannen paksuus noin 3-4 mm.

Rakenteen erityispiirteitä

Kaunis, sopusuhtainen rakenne, veistojäljet näkyvät. Kaikki 10 puista viritystappia tallella, mutta ei kieliä, eikä varrasta. Yksi viritystappi tippuu helposti ja muutaman tapin varren ympärille ilmeisesti museossa kääritty ruskeaa paperia, että pysyisivät tiukemmin paikoillaan tappirei'issä. Viritystappien varsi on lähes tasapaksu (ei kartiomainen). Viritystappien päähän on tehty ohut halkio kielen kiinnittämistä varten. Pisimmän kielen tapin vieressä lähellä kopan reunaa on samassa linjassa viritystappien kanssa hieman suurempi reikä. On mahdollista, että se on lisätty 11. kieltä varten, mutta todettu sijoittelunsa puolesta huonosti toimivaksi tai muuten tarpeettomaksi. Kärjen kierukassa on lisäksi ripustusreikä. Kauniisti kaartuva ponsi, jonka kärkiosasta on alapuolelta lohjennut pala koko leveydeltä. Ponnen alla päädyssä halkeamia. Pitkän sivun puoleinen ponnen korvake on murtunut jossain vaiheessa ja se on korjattu naulalla. Viritystappien edessä on rautainen talla, jonka pitkän sivun pää on kiinnitetty koppaan ruuvilla, lyhyellä sivulla raudan kärki on upotettu puuhun. Lisäksi kannen puolella raudan eteen on (noin 1/5 pitkästä sivusta) kiilattu rautanaula ja lähempänä raudan puoliväliä painuu raudasta vielä eriävä piikki koppaan. Kansi on kiinnitetty pienillä puunauloilla, kärkiosassa pitkän sivun reunassa myös yksi suuri rautanaula. Ponsipäässä kannen kiinnitystä on lisäksi tuettu pienellä vaakatasoon upotetulla puutapilla ponnen lovessa ja ponnen korvakkeiden edessä (pitkän sivun rikkoutuneen korvakkeen edessä pelkkä kolo jäljellä). Kansilevyssä on pituussuunnassa kaksi pitkää halkeamaa, joista toinen päättyy keskellä olevaan pyöreään ääniaukkoon. Pitkällä sivulla on viiden pienen, pyöreän reiän muodostama ristimuotoinen ääniaukko. Pohjan kärkipäähän on kaiverrettu puumerkki (kahden kolmion muodostama suorakaide). Kopan lyhyelle sivulle on kaiverrettu hieman epäselvä numerosarja, joka mahdollisesti on vuosiluku 1834; numero 8 on vajaa muistuttaen enemmän numeroa 2, myös numero 3:n alaosa puuttuu (tai hahmottuu heikosti). Numero 4 on peilikuvana. Ponnen päälle on kaiverrettu kevyesti kaksi viisikantaa, lisäksi numerot 1 ja 8, mahdollisesti 3 (epämääräinen) sekä numero 4 peilikuvana ja jotain epäselviä viivoja (sekä naarmuja). Kopan sisällä on viritystappisivun ja pohjan välinen kulma siististi pyöristetty, muut pohjan ja sivujen väliset kulmat ovat jyrkempiä. Kopan kärkiosa on kopan sisällä suorakulmion muotoinen.

©Arja Kastinen & Porvoon museo

Kansilevyn muoto vastaa suunnilleen kopan muotoa sisäpuolella. Kansi on kiinnitetty pienillä puunauloilla, kärkipäässä pitkällä sivulla myös yksi suuri rautanaula ja ponsipäässä kolme pientä puutappia kannen suuntaisesti vaakatasossa.

Pitkällä sivulla viiden pyöreän reiän muodostama ristinmuotoinen ääniaukko.

Kopan ulkopuolella pohjan kärki on terävämpi.

Viritystappien varsi on lähes tasapaksu, ei kartiomainen.

Ponnen kärjestä on haljennut suuri pala pois. Ponnen alapuolella kopassa halkeamia. Vuosilustoista näkee, että puun ydin sijoittuu suunnilleen ponsipään keskelle.

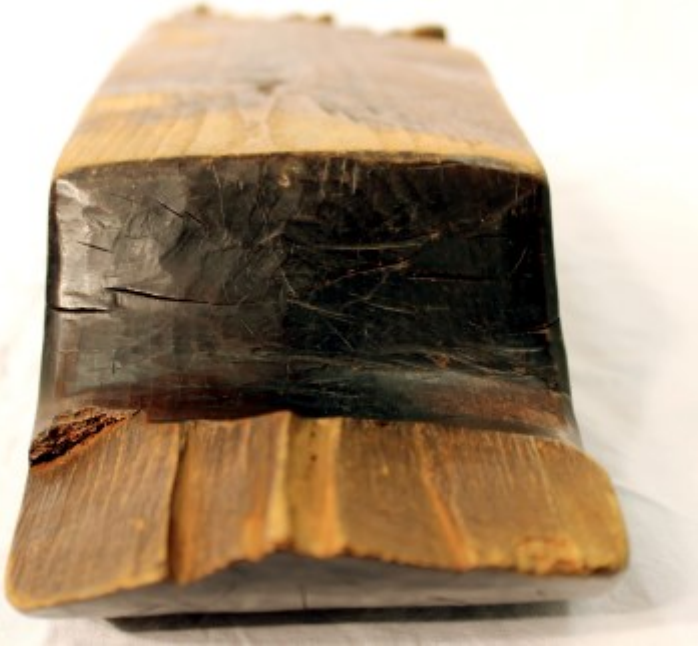

Pohjaan kaiverrettu puumerkki:

©Arja Kastinen & Porvoon museo

Viritystappien edessä on rautainen talla, jonka toinen pää on kiinnitetty ruuvilla kopan pitkälle sivulle ja toinen pää on upotettu viritystappipenkkiin lyhyellä sivulla. Lisäksi lähellä raudan keskikohtaa oleva piikki on painettu koppapuun sisään kansilevyn viereen.

©Arja Kastinen & Porvoon museo

Lyhyen sivun ponsipäähän ja ponnen päälle on hieman epäselvästi kaiverrettuna numerot 1834. Ponnessa myös kaksi viisikantaa.

©Arja Kastinen & Porvoon museo

Puunaulojen lisäksi kansilevyä on alun perin kiinnitetty kolmella vaakatasoon sijoitetulla puutapilla, joista yksi on suunnilleen ponnen loven keskellä ja toinen lyhyen sivun ponnen korvakkeen edessä. Pitkän sivun rikkoutuneen korvakkeen edestä tappi on irronnut ja jäljellä on pelkkä kolo.

©Arja Kastinen & Porvoon museo

Rikkoutunut ponnen korvake on korjattu naulalla.

Viritystappisivu. Kahden viritystapin ympärille on kääritty paperia.

Kierukan vieressä, lähellä pitkän sivun reunaa on ylimääräinen, pyöreä reikä samassa linjassa viritystappien kanssa. Reikä on hieman suurempi kuin muut viritystappireiät. Viritystappien päihin on tehty kapeat halkiot kielten kiinnittämistä varten.

©Arja Kastinen & Porvoon museo

BM2948, tarkistuskameralla otettuja sisäkuvia

Viritystappisivun ja pohjan välinen kulma on siististi pyöristetty. Kansilevyn kahdesta halkeamasta näkyy valon kajastus. Kauimmaisen halkeaman vasemmalla puolella näkyy ilmeisesti kannen kiinnitykseen tarkoitetun puunaulan kärki.

Kopan sisäpuolelta suorakulmion muotoinen kärki. Kannen pitkittäishalkeamasta kajastaa valo ja sen vasemmalla puolella näkyy sama puunaulan kärki kuin viereisessä kuvassa. Alemmassa kuvassa kärjen suorakulmio lähempää kuvattuna.

Kansilevyn kärkiosan ja pitkän sivun kulma.

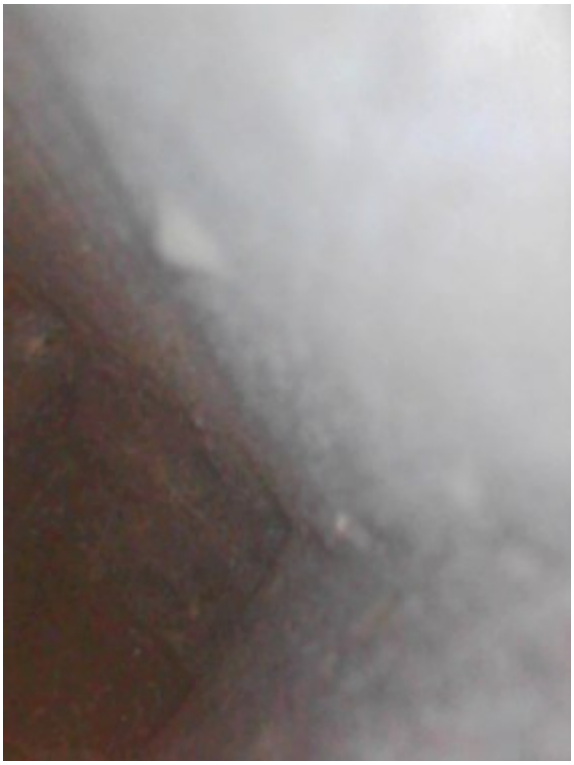

©Arja Kastinen & Porvoon museo

Epätasainen pohjan kulma.

Kansilevyn ja sivun sauma.

Ponnen korvakkeen ja kansilevyn sauma.

Ponsipään ja pitkän sivun välinen kulma kopan pohjassa.

Ponsipään ja lyhyen sivun välinen epätasainen kulma. Oikeanpuoleisessa kuvassa kuvan värejä hieman muokattu, jolloin tumma alue näkyy luonnollista voimakkaampana.

©Arja Kastinen & Porvoon museo

BM293

Pituus: *670 mm*

Leveys: *220 mm*

Korkeus: *100 mm*

©Arja Kastinen & Porvoon museo

Historia

Soitin ostettu museoon. Esinekortissa merkintä "Kaarlela". Kanteleen pohjassa kirjoitettua tekstiä, josta vain osa luettavissa : "...Torppa från Gamla Karleby Socken... No 185 G. Alopeus 1857". Myyjästä ei ole enempää tietoa, mutta Alopaeus-suvun jäseniä on asunut Porvoossa (mm. Carl Henrik Alopaeus toimi Porvoon piispana vuosina 1885–1892).

Rakennuspaikkakunta *mahdollisesti Kaarlela (vuoteen 1927 saakka Kokkolan maalaiskunta, liitettiin Kokkolaan vuonna 1977, samalla Kaarlelan ruotsinkielinen nimi Karleby siirtyi tarkoittamaan Kokkolaa, jonka ruotsinkielinen nimi oli siihen asti ollut Gamlakarleby).*

Rakennustiedot

Osista rakennettu, siro, koristeltu, alun perin 14-kielinen kantele. Kopan korkeus 64,4–65,7 mm, josta kannen paksuus 4,4–6,1 mm ja pohja 4,3–4,9 mm. Museon esinekortin mukaan ruskeaksi petsattua mäntyä, peräosan ponnen yläosa ja viritystappipenkki koivua. Molemmissa koivuisissa osissa profilointia, jotka maalattu päältäpäin vihreäksi. Myös ponnen lovi, jossa kielinastat ovat kiinni, on maalattu vihreäksi. Koivuisen ponsipalan mitat: 28x98x177 mm. Viritystappipenkin päähän on veistetty pieni kierukka ja koristeellista profilointia ja ulkopuolen alaosaan muutama koristelovi. Viritystappipenkin pitkän sivun päässä (kierukan ja viimeisen viritystapin välissä) on pieni reikä ilmeisesti kanteleen ripustamista varten. Viritystappipenkki on kiinnitetty kolmella puunaulalla (molemmissa päissä ja keskellä). Kopan sisältä otetun kuvan mukaan nämä naulat ovat varsin pitkiä ja tulevat kannen läpi kopan sisälle viritystappisivun viereen. Ponnen alaosa (kanteleen perä) ja viritystappipenkin ulkosivu ja alapuoli on maalattu mustiksi. Ponsi on kiinnitetty päältäpäin kahdella suurella puunaulalla, joissa lähes suorakulmion muotoinen kanta, sekä ponnen loveen upotetuilla pienillä puunauloilla.

Kuusi ruosteista teräs/rautakieltä jäljellä, joista lyhimmän paksuus n. 0,44 mm ja muut n. 0,50 mm. Kielistä viisi kiinnittyy (mahdollisesti alkuperäisellä) silmukalla peräpään nastaan, yhden pää on kieputettu epäsiististi nastan ympärille ja ylin kieli on katkeamisen jälkeen liitetty kieputtamalla yhteen viritystapista tulevaan pätkään. Kuuden kielen lisäksi viiden nastan ympärillä on kielen silmukka jäljellä (mahdollisesti alkuperäiset). Sepän takomat erikoisen muotoiset rautaiset viritystapit. Kolmanneksi ylin viritystappi puuttuu eli 13 tappia on paikallaan. Museokortin mukaan kanteleeseen kuuluu myös viritysavain, mutta sitä ei löytynyt.

Kansi (havupuuta) on maalattu läpikuultavalla, valkealla värillä, jonka päälle on vielä maalattu vihreitä, ohuita juovia. Kansi ilmeisesti liimattu kiinni. Kansilevy päättyy suoraviivaisesti peräpäässä ponsipalaa vasten, mutta jatkuu viritystappisivulla tappipenkin alle. Kannen keskellä on kukan muotoinen ääniaukko ja kärkiosassa pienempi, sydämenmuotoinen ääniaukko. Viritystappisivun ja lyhyen sivun kulma kansilevyssä noin 137° ja lyhyen sivun ja ponsipään välinen kulma noin 95°.

Lyhyt sivu ja viritystappisivu on taivutettu yhdestä puusta. Sivut on kiinnitetty kopan kärjestä molemmin puolin kahdella pienemmällä puunaulalla (viritystappisivulla toisen puunaulan kodalla halkeama) ja lisäksi vähän kauempana kärjestä näkyy sivuissa molemmin puolin hieman isomman puutapin pyöreä kanta. Lisäksi on yksi puunaula viritystappipenkin alapuolella lyhyen sivun ja viritystappisivun taivutetun kulman vieressä. Peräpäässä molempien sivujen kauniisti kaarevat päät on kiinnitetty kolmella puunaulalla peräosan paksumpaan puupalaan, jonka ulkosivu on samoin veistetty kaarevaksi, mutta joka on kopan sisäpuolelta suora. Maalipinta paikoin kulunut ja lohkeillut.

Maalaamaton pohjalevy on kannen tapaan ilmeisesti myös liimattu ja jatkuu hieman sivujen ja perän yli. Pohjassa on neljä alaspäin kapenevaa puista jalkaa, korkeus 12–13 mm. Pohjalevyn pitkän sivun kärkipäässä on lisäksi yksi puunaula ja peräpäässä kolme puunaulaa. Pohjalevyn viritystappisivuun on kirjoitettu kaksi riviä tekstiä, joka on häipynyt hyvin epäselväksi. Pieni puun syyn mukainen halkeama pohjalevyn peräpään keskellä. Turun Sibelius-museossa on samankaltainen kantele.

©Arja Kastinen & Porvoon museo

Ponsipään yläosa on erillinen, profiloitu koivusta muokattu osa. Sen alla kauniisti kaartuvien sivujen päät on molemmin puolin kolmella puunaulalla kiinni umpinaisesta puupalasta veistetyssä ponsipään alaosassa.

Kanteleen perä on ponnen alla maalattu mustaksi. Pohjalevyssä on puun syyn mukainen halkeama. Pohja tulee hieman sivujen ja perän yli.

©Arja Kastinen & Porvoon museo

Ponnen koivuinen yläosa on kiinnitetty päältä kahdella suurella puunaulalla ja ponnen loven syvennyksestä kielinastojen takaa pienemmillä puunauloilla. Ponnen lovi sekä ponnen ja viritystappipenkin päällä olevat profiloinnit on maalattu vihreiksi. Lyhin kiinni oleva kieli on ”jatkettu”; katkennut kieli on liitetty punomalla yhteen viritystapista lähtevän pätkän kanssa.

©Arja Kastinen & Porvoon museo

Viritystappipenkin ulkosivu ja alaosa on maalattu mustaksi ja siihen on veistetty koristekoloja. Penkin molemmat päät on veistetty koristeellisesti. Pitkän sivun päässä on pieni ripustusreikä.

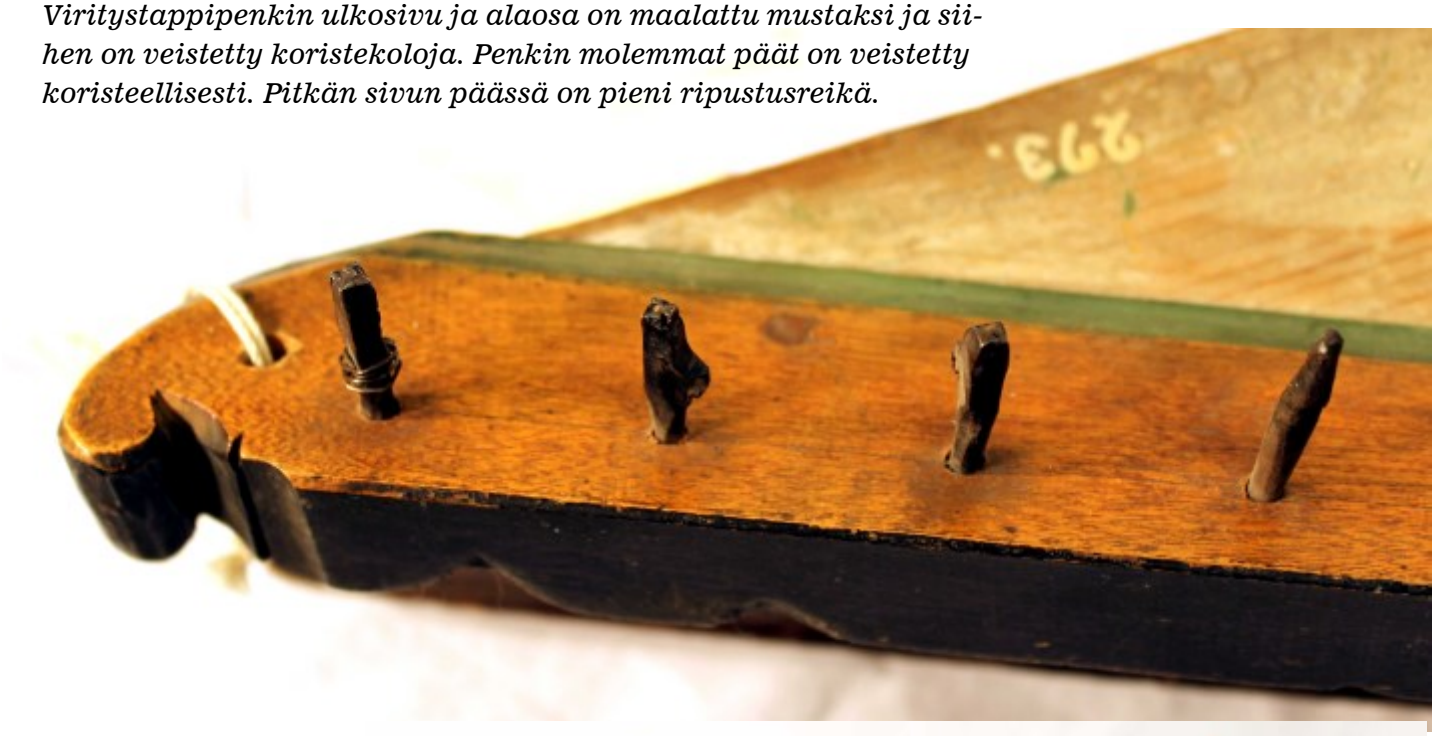

Sivut on kiinnitettykärjestä kahdella puunaulalla ja lisäksi hieman suuremmalla tapilla kärkiosan jalan vierestä. Sivujen ruskea petsi on naarmuuntunut ja paikoin kulunut. Rautaiset viritystapit ovat sepän takomat. Niiden erikoisen muodon perusteella voisi olettaa, että ne ovat aiemmin olleet muussa käytössä, ehkä jossain maataloustyökalussa?

©Arja Kastinen & Porvoon museo

Kuuden kiinni olevan teräskielen lisäksi viiden nastan ympärillä on kielisilmukka ja samoin viiden viritystapin ympärillä on katkenneen kielen jämiä.

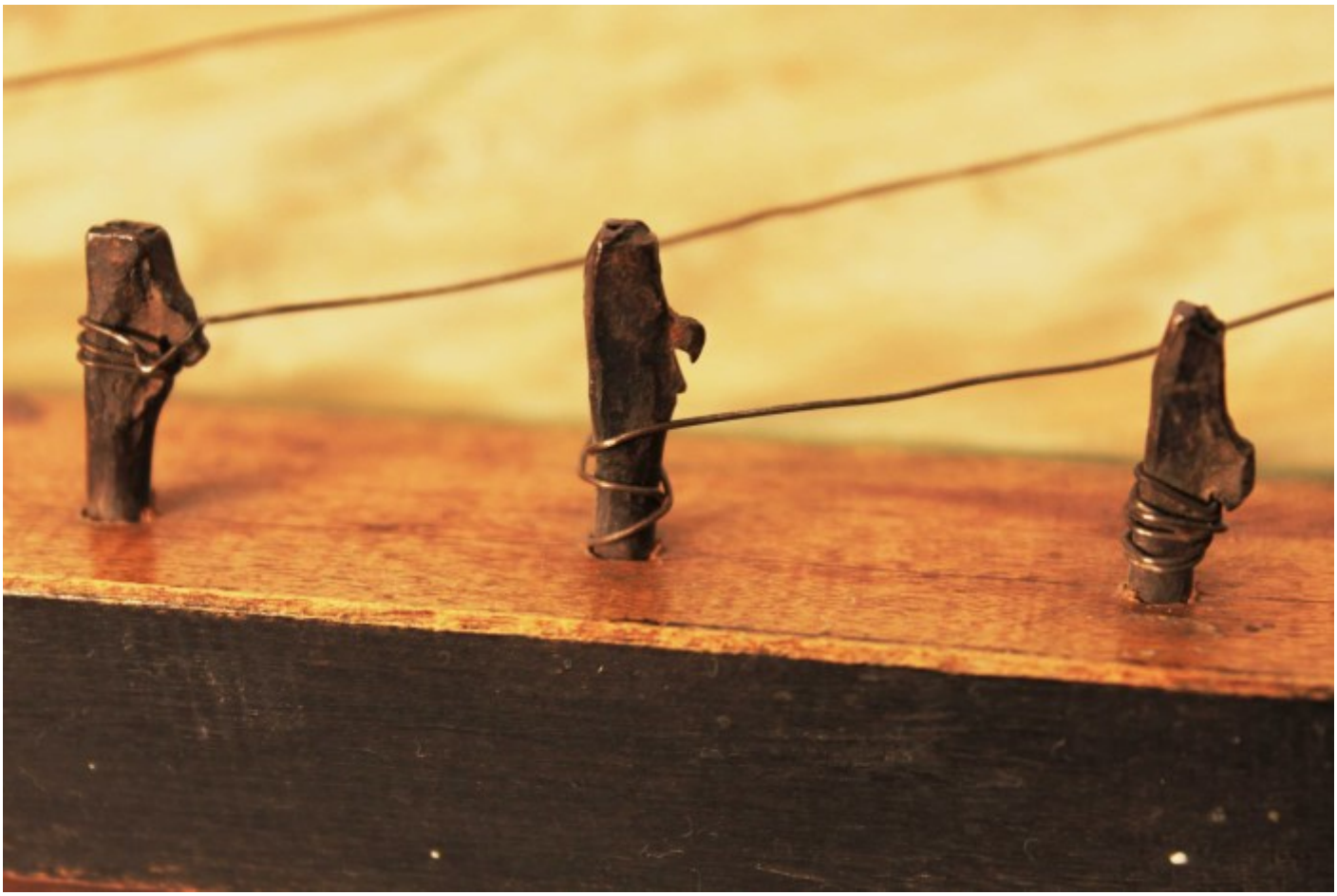

©Arja Kastinen & Porvoon museo

Lyhyt sivu ja viritystappisivu on taivutettu yhdestä puusta. Viritystappilistan alta lähellä lyhyen sivun kulmaa on viritystappisivu kiinnitetty puunaulalla.

Keskellä kantta on kukan muotoinen ääniaukko ja lähellä kärkeä pienempi, sydämenmuotoinen ääniaukko.

©Arja Kastinen & Porvoon museo

Pohjan viritystappisivulle on kirjoitettu kaksi riviä tekstiä, josta vain osa on enää luettavissa. Porvoon museon henkilökunta on selvittänyt tekstistä pätkät: ...Torppa från Gamla Karleby Socken... No 185 G. Alopeus 1857

Kopan sisältä otetuista kuvista näkyy miten viritystappilistan kiinnittämiseen käytetty pitkä puunaula tulee kannen läpi kopan sisälle sivun viereen.

Perä on sisäpuolelta suora.

©Arja Kastinen & Porvoon museo

BM291

Pituus: *1180 mm*
Leveys: *180 mm*
Korkeus: *132 mm*

Historia

Kanteleen on lahjoittanut Porvoon museolle Valter (Walter) Sjöberg 29.9.2011. Kanteleen kannen sisäpuolelle ponsipäähän on kirjoitettu (hieman epäselvä teksti): ”Tiekka M. Postaroff v. 1884”. Lisäksi pitkän sivun sisäpuolelle on kirjoitettu lyijykynällä: ”A. W… Berg”.

Rakennuspaikkakunta *ei tiedossa.*

Rakennustiedot

Poikkeuksellisen muotoinen, pitkä, kapea koppa. Museon esinekortissa lukee: ”mahongin väriseksi petsattua leppää”. Pohjasta koverrettu, alun perin mahdollisesti 19-kieliseksi puutappiseksi rakennettu, mutta muutettu myöhemmin 15-kieliseksi metallitappiseksi; osa vanhoista viritystappirei’istä on täytetty, viritystappipenkin päälle on ruuvattu rautainen lista, johon on kiinnitetty metalliset viritystapit (mahd. 15 kpl, nyt 10 tappia jäljellä + 5 tyhjää reikää). Rauta/teräskieliä kiinni 9

©Arja Kastinen & Porvoon museo

kpl, läpimitta noin 0,50–0,52 mm. Viritystapeilta kielet menevät suoraan ponsipään vartaaseen (ei tallaa). Varras on paksu, hieman kaareva rauta, jonka toisessa päässä — pitkän sivun ulkopuolella — on melko suuri lenkki. Vartaan muoto muistuttaa oven hakaa, jonka kärki on katkaistu pois.

Ponsi on pitkä, hieman alaspäin kaartuva. Ponnen loven keskellä näkyvien jälkien perusteella siinä on ollut myös korvake, joka on jakanut ponnen loven kahteen osaan. Tämä kolmas, keskimmäinen korvake on jossain vaiheessa veistetty pois. (Ehkä korvake on murtunut tai se on poistettu siinä yhteydessä, kun kantele on muutettu metallitappiseksi ja kielimäärää on vähennetty. Tai kenties varras on jouduttu vaihtamaan, eikä uusi, hieman kaareva varras sopinut keskikorvakkeeseen.)

Kopan alaosasta mitattuna pitkän sivun pituus on 9500 mm, viritystappisivu on 850 mm, lyhyt sivu 150 mm ja peräsivu 160 mm. Peräsivun paksuus on noin 20 mm ja muiden sivujen noin 5 mm. Kärki on koverrettu sisältä pyöreäksi ja kärkiosaan jätetyn puun paksuus kopan sisältä ulkokärkeen on noin 157 mm. Kanteleen suurin korkeus (132 mm) on mitattu kärkipäästä. Ponnen kohdalta korkeus on 120 mm. Kopan korkeus lyhyellä sivulla ponnen edestä on 105 mm ja lyhyen sivun ja viritystappisivun kulmasta 106 mm.

Kopan sisäpuolella kärkiosassa näkyy koverruksen alkutyöstöön käytetyn poran jälkiä. Kopan sivut on siististi työstetty tasaisiksi myös sisäpuolelta. Kärkeä lukuun ottamatta muut kulmat ovat lähes suoria kopan sisällä. Kannessa pyöreä ääniaukko. Kannen alle peräsivulle on ilmeisesti lyijykynällä kirjoitettu:"Tiekka M. Postaroff v. 1884" (nimi on epäselvä). Pitkän sivun sisäpuolella näkyy himmeä lyijykynä kirjoitus "A. W ... Berg", jossa keskimmäisestä nimestä erottuu vain "W".

Viritystappipenkin alla on kärjestä alkaen halkeama, jota on ilmeisesti korjattu päältäpäin kärkeen laitetulla naulalla ja ruuvilla. Useimmat kielistä ovat nyt viritystapeissa kiinni niin ikään kuin "näön vuoksi", eikä niitä pystyisi virittämään. Kuopion kulttuurihistoriallisessa museossa on samankaltainen yksilö (KHMESIE1991).

©Arja Kastinen & Porvoon museo

Viritystappipenkin alla on kärjestä alkaen halkeama, jota on päältäpäin korjattu naulalla ja ruuvilla.

Useat kielistä on kiinnitetty viritystappeihin ilmeisesti jälkikäteen ikään kuin ”näön vuoksi”, sillä näin kiinnittäen niitä ei pystyisi kunnolla virittämään.

©Arja Kastinen & Porvoon museo

Ponsi on pitkä ja alaspäin kaartuva.

Ponnen loven keskellä on ollut myös korvake, joka on poistettu.

Ponsipäässä teräskielet on kiinnitetty silmukalla rautavartaaseen, joka on paksu, hieman kaareva ja jonka pitkän sivun päässä on suuri silmukka. (Varras on muodoltaan kuin oven haka, josta kärkiosa on katkaistu pois.)

©Arja Kastinen & Porvoon museo

Osa ensin tehdyistä viritystappirei'istä on täytetty puutapilla mahdollisesti siinä vaiheessa, kun kantele on muutettu metallitappiseksi ja kielimäärää on vähennetty. Kopan alareunassa viritystappisivulla lähellä kärkeä on pieni kuluma, kuoppa. Myös vastakkaisella sivulla on samassa kohtaa pientä kulumaa.

Kannen alapuolella näkyy kovertamiseen käytetyn poran jälkiä.

©Arja Kastinen & Porvoon museo

Kannen sisäpuolelle perä-päähän on kirjoitettu hieman tulkinnanvarainen nimi ja vuosiluku: ”Tiekka M. Postaroff v. 1884”.

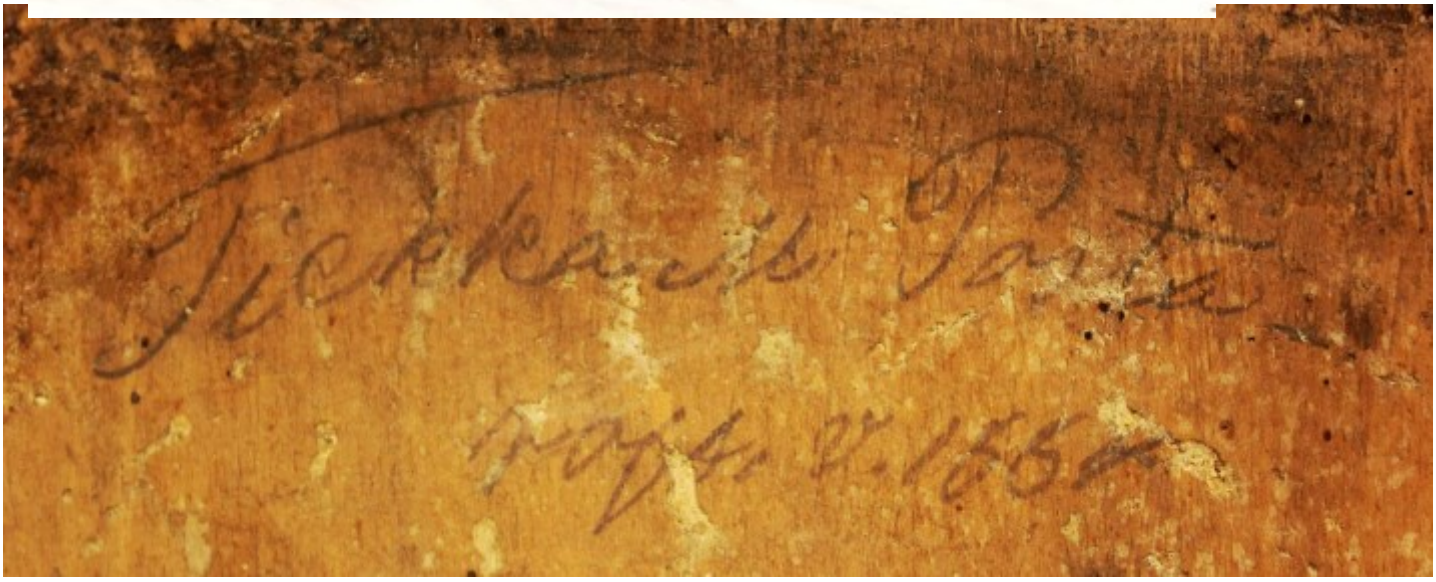

Pitkän sivun sisäpuolelle on kirjoitettu: ”A. W… Berg”.

©Arja Kastinen & Porvoon museo

BM294

Pituus: *710 mm*
Leveys: *205 mm*
Korkeus: *98 mm*

Historia

Kantele on ostettu Porvoon museoon. Rakentajasta, omistajasta tai myyjästä ei ole tietoja.

Rakennuspaikkakunta *ei tiedossa.*

Rakennustiedot

Päältä koverrettu 12-kielinen. Koppa lovileikkauksin koristeltua petsattua mäntyä. Kaikki 12 profiloinnein koristeltua tappia paikoillaan (tapin pituus 84 mm). Tappien varsi lähes tasapaksu (ei kartiomainen). 11 teräskieltä paikoillaan (ø 0,36–0,39 mm). Kansi liimattu ja lisäksi pitkän sivun ponsipäähän on lyöty kaksi rautanaulaa, joista ponnen korvakkeen

©Arja Kastinen & Porvoon museo

edessä olevan naulan kohdalta kansi on haljennut. Kannessa on myös pidempi halkeama, joka alkaa ponsipäästä lähempää lyhyttä sivua ja jatkuu ääniaukon yläpuolelle. Pieni halkeama on myös kannen tylpässä kärkiosassa. Koristeellinen ääniaukko (– kuin kukka tai aurinko; ympyrä, johon lovettu 7 sakaraa ja niiden lomassa 7 pienempää pyöreätä reikää).

Koppa hieman kömpelön muotoinen; korkeus nousee ponsipäätä kohden ja ponsi on paksu. Ponnen päällä halkeama, alla pienempi. Kielet on kiinnitetty ponsipäässä silmukalla paksuun, hieman kaarevaan varrasrautaan, josta ne jatkuvat suoraan viritystappeihin (- ei tallaa). Kopan kärjessä pyöreä kierukka, jonka keskellä ripustusreikä.

Kopan korkeus ponnen korvakkeen edessä lyhyellä sivulla 72 mm ja pitkällä sivulla 75 mm. Kopan korkeus pitkän sivun kärkipäässä 65 mm ja lyhyen sivun ja viritystappisivun kulmassa 67 mm. Pohjan pitkä sivu 437 mm, lyhyt sivu 160 mm, peräsivu 151 mm, viritystappisivu 326 mm ja kärki 35 mm. Lyhyen sivun yläreunassa ponnen päästä viritystappipenkin kulmaan 324 mm. Kansilevyn pitkä sivu 443 mm, lyhyt sivu 142 mm, viritystappisivu 345 mm ja tylppä kärki 42 mm. Ponnen korvakkeiden edessä kannen korkeus 163 mm. kansilevyn paksuus noin 3 mm. Kansilevy on ponsipäässä muotoiltu hieman ponnen loven mukaisesti eli se ei jatku suoraviivaisesti ponnen korvakkeiden edestä vaan kaartuu ponnen korvakkeiden jälkeen noin 10 mm ponnen loven suuntaan. Viritystappisivun ja lyhyen sivun välinen kulma on noin 145°. Pohjan kärkipäässä on lähes L-kirjaimen muotoinen kolhu.

Koppa on korkeampi ponsipäästä kuin kärkipäästä.

Paksu ponsi on koristeltu lovileikkauksin.

©Arja Kastinen & Porvoon museo

Kielet ovat ponsipäässä kiinni hieman taipuneessa, paksussa rautavartaassa. Ponnen päällä on halkeama. Kansilevyn ponsipäässä on kaksi halkeamaa, joista toinen on naulan aiheuttama. Ääniaukko on koristeellinen.

Lovileikkauksin koristellussa kärjessä on pyöreä kierukka, jonka keskellä on ripustusreikä.

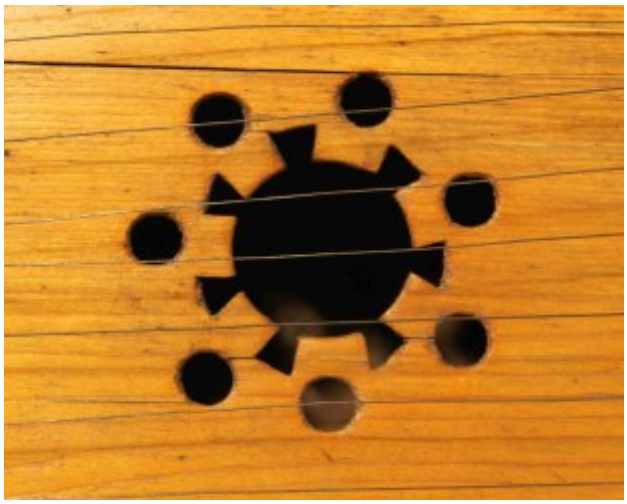

Kaikki 12 puista profiloinnein koristeltua viritystappia ovat paikoillaan. Koppa kapenee pohjaa kohti viritystappisivulla, kärjessä ja perässä.

©Arja Kastinen & Porvoon museo

Viritystappien varsi on lähes tasapaksu, ei kartiomainen.

Pohjan kärkiosassa on L-kirjaimen muotoa muistuttava kolhu.

Kopan sisältä otetussa kuvassa näkyy suorakaiteen muotoinen kärkiosa. (Etualalla on jokin määrittelemätön, ehkä kopan sisään tippunut roska?)

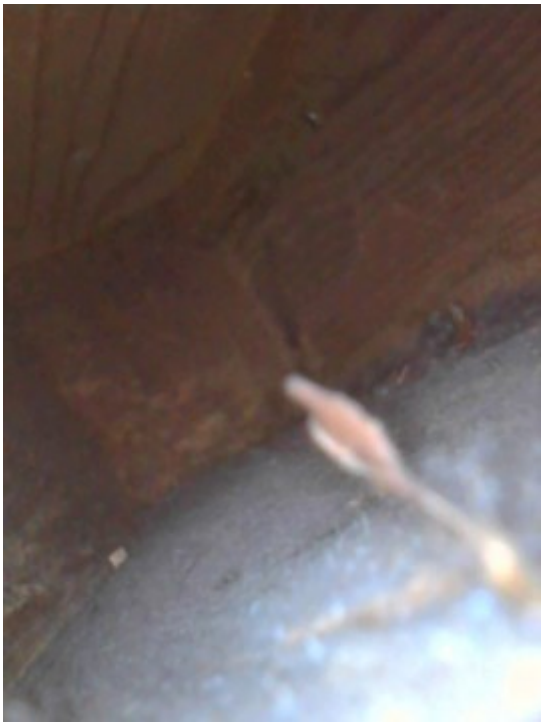

Kanteleen peränurkka kopan sisällä.

©Arja Kastinen & Porvoon museo

RGB242

Pituus: *539 mm*

Leveys: *165 mm*

Korkeus: *59 mm*

©Arja Kastinen & Porvoon museo

Historia

Elias Lönnrotin tekemä kantele, kuuluu Runebergin kotimuseoon Porvoossa. Hankinta-aika tai -tapa ei ole tiedossa. Kantele on mainittu museon luettelossa v. 1883.

Rakennuspaikkakunta *ei tiedossa.*

Rakennustiedot

Yhdestä puusta (lehtipuuta) altapäin koverrettu, pohjaton, puutappinen 12-kielinen. Kieliä ei ole, paitsi yhden viritystapin ympärillä on pieni pätkä teräslankaa ja samoin yhden peräpään nastan ympärillä kielen solmu. Perä on suora (ei pontta). Peräpäässä on kannesta porrasmaisesti kohoava kielisilta, jonka päällä on ohut ura. Urassa on ollut ilmeisesti ohut, metallinen tanko, jonka yli kielet ovat kulkeneet peräpään messinkisiin nastoihin. Peräpäästä näkee, että puu on sahattu tangentiaalisesti. Kielisillassa on muutama kielinastoista lähtevä halkeama (nastalta lähtevä kieli on painunut puun sisään) ja lyhyellä sivulla on kielisillan alta perästä lähtevä pidempi halkeama. Halkeamia on korjattu liimaamalla.
Viritystapit (pituus 63 mm) ovat kauniisti sorvatut, varsi kartiomainen. Viritystappien päähän on porattu pieni reikä kielen kiinnittämistä varten. Viritystappipenkin sivussa on punertavia, epäselviä merkkejä, ehkä vanhaa kirjoitusta.
Kopan malli on suoraviivainen.

Mitat päältä: pitkä sivu 539 mm, perä 119 mm, lyhyt sivu 289 mm, viritystappisivu 295 mm, tylppä kärki 16 mm. Lyhyt sivu pohjareunasta 240 mm. Kopan korkeus peräpäässä 40 mm, pitkällä sivulla kielisillan edessä 45 mm ja kärkipäässä 52 mm; lyhyellä sivulla viritystappipenkin edessä 49 mm. Viritystappipenkin korkeus 25-26 mm ja kopasta eriävän ulkoneman syvyys noin 45 mm. Viritystappipenkin ja lyhyen sivun kulmasta kielisiltaan 260 mm, kielisillan leveys noin 22 mm ja kielisillan ulkoreunasta peräpäähän noin 7 mm. Viritystappisivun ja lyhyen sivun välinen kulma noin 138-140°. Lyhyen ja pitkän sivun paksuus alareunassa 5 mm, peräsivu noin 18 mm, viritystappisivu noin 8 mm.

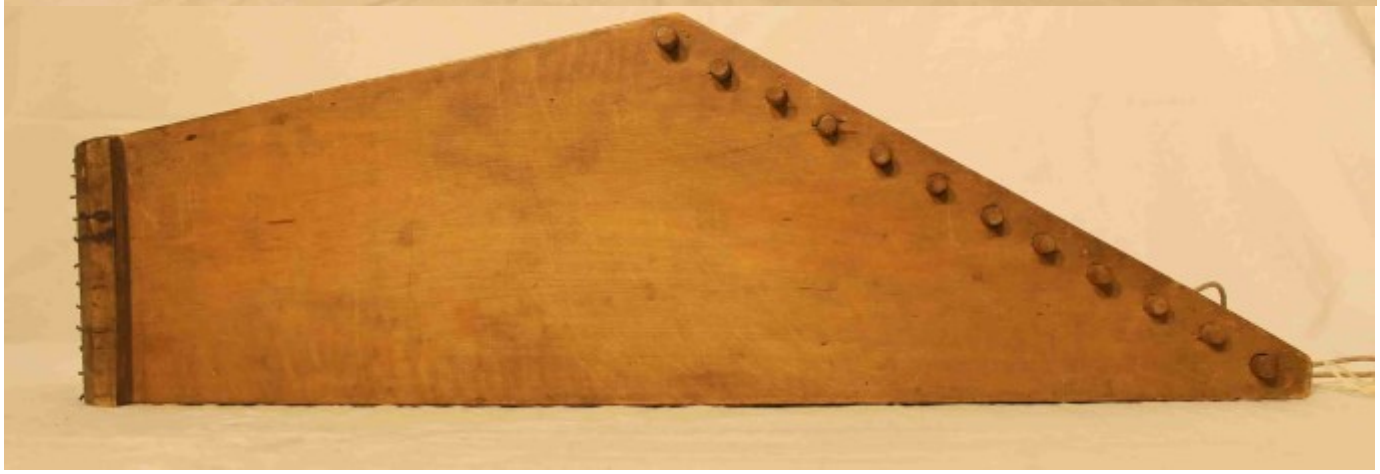

©Arja Kastinen & Porvoon museo

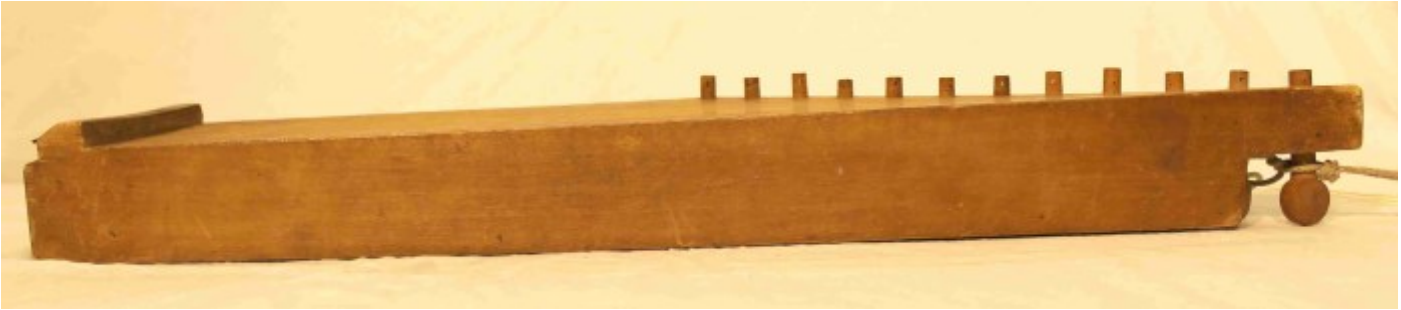

Sorvatut viritystapit. Viritystappisivussa on punertavia, epämääräisiä jälkiä, kirjoitusta?

Viritystappien varsi on kartion muotoinen. Viritystapin päähän on porattu pieni reikä kielen kiinnittämistä varten.

©Arja Kastinen & Porvoon museo

Suoran perän puolelle kielisiltaan on lyöty messinkiset piikit kielien kiinnittämistä varten. Puu on sahattu tangentiaalisesti.

Yhden viritystapin ja yhden nastan ympärillä on pätkä kielilankaa.

Lyhyellä sivulla on yksi ja kielipenkin päällä useampi halkeama, joita on korjattu liimaamalla.

©Arja Kastinen & Porvoon museo

BM1995013:10

Pituus: *1002 mm*

Leveys: *320 mm*

Korkeus: *101 mm*

©Arja Kastinen & Porvoon museo

Historia

Sisäpohjaan kirjoitettu: ”Valmist. K. R. P. 1928”

Rakennuspaikkakunta *ei tiedossa.*

Rakennustiedot

28-kielinen, osista rakennettu, materiaaleina puu ja vaneri. Suora viritystappisivu. Suora perä, jonka päällä puinen lista ja listan alla kielinastat. Kielisilmukka on pujotettu nastaan, ei sen ympärille. Kopan korkeus 62 mm, josta kannen paksuus noin 2 mm ja samoin pohja noin 2 mm. Ylin ja 6. ylin kieli puuttuvat, muut pahasti ruosteessa (pisimmän ø noin 0,75 mm ja lyhimmän ø noin 0,40 mm). Myös viritystapit ovat ruosteessa. Kannen alla ääniaukon molemmin puolin lista lyhyeltä pitkälle sivulle päin. Kansi vääntynyt ja kannessa on tahroja. Liiman lisäksi osien kiinnitykseen käytetty rautanauloja ja ruuveja, kopan kärjessä kaksi puunaulaa/-tappia. Pohjassa kolme pientä puujalkaa.

Suora perä, johon on ruuveilla kiinnitetty puinen lista. Sen päällä kohtisuorasti toinen puulista, ”hihasuoja”, jonka alla kielinastat piilossa. Kansi, pohja, sivut ja tappipenkit näyttäisivät olevan vaneria. Pohjassa kolme pientä puista jalkaa.

©Arja Kastinen & Porvoon museo

Peräpään kielisilmukka on pujotettu nastaan, ei sen ympärille. Kielet ja viritystapit ovat ruosteessa. Kansi on taipunut. Liiman lisäksi kanteleen osien kiinnittämiseen on käytetty rautanauloja ja ruuveja.

©Arja Kastinen & Porvoon museo

Kanteleen kärki on tylppä. Kärkiosan pitkällä sivulla on kiinnitykseen käytetty myös kahta suurehkoa puutappia.

©Arja Kastinen & Porvoon museo